

Лало М.М.
магістрант 1 курсу, спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет
Брижак Н.Ю.
кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МЕДІАОСВІТИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗДО

У статті проаналізовано особливості використання засобів медіаосвіти в освітньому процесі, розкрито сутність основних дефініцій. Проведено аналіз останніх досліджень і публікацій, які стосуються обґрунтування важливості та необхідності впровадження засобів медіаосвіти в освітній процес ЗДО.

Ключові слова: медіаосвіта, медіазасоби, медіакомпетентність, медіакультура, засоби масової інформації.

Сучасна соціокультурна ситуація в Україні й у світі вирізняється швидким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа, особливої актуальності набувають питання, пов'язані з впливом засобів масової комунікації на виховання молодого покоління, зокрема дітей.

З раннього віку сучасна дитина постійно знаходиться в оточенні медіазасобів (радіо, преса, телевізор, комп'ютер, мобільні телефони), які зробили наше сприйняття світу значною мірою залежним від того, як його подають ці медіа. Цей вплив є постійним, надзвичайно потужним та суперечливим. З одного боку, медіа можуть бути джерелом потрібної та вагомої інформації для виховання особистості. З іншого – тотальна доступність інформації будь-якої якості, у тому числі низькопробної та шкідливої, яка може спричинити негативний вплив, унаслідок чого в дітей усе частіше з'являється агресія, роздратування, жорстокість тощо.

Вивчення питань теорії і практики медіаосвіти в сучасному педагогічному дискурсі свідчить про актуалізацію зазначеної проблеми. Так, різні аспекти її дослідження представлено в працях, присвячених вивченню мас-медіа в цілому, моделей і методів медіаосвіти (Д. Бекінгем, Л. Зазнобіна, М. Маклуен, Л. Мастерман, С. Пензін, Ю. Усов, Р. Хоббс та ін.); психолого-педагогічним дослідженням з питань медіаосвіти (О. Бондаренко, О. Волошенюк, В. Іванов, Ю. Рабінович, О. Спичкін, О. Федоров, С. Черепинський та ін.); теоретико-

методичним засадам використання засобів медіа в освіті (Р. Гуревич, О. Журін, І. Захарова, А. Новикова, Л. Шевченко); формування інформаційної грамотності старших дошкільників, проведення занять з використанням комп'ютерної техніки (Л. Босова, Ю. Горвіц, А. Горячев, О. Зворигіна, Ю. Первін); ідеї використання ІКТ в освітньому процесі закладу дошкільної освіти та можливості формування комп'ютерної грамотності дітей (Ю. Горвіц, А. Горячев, О. Зворигіна, В. Моторін, Ю. Первін, Т. Поніманська) тощо.

Враховуючи все вищезазначене, метою даної статті є теоретичне обґрунтування актуальності використання засобів медіаосвіти в освітньому процесі. Висвітлення сутності основних термінологічних дефініцій дослідження.

XXI століття – «століття глобального інформаційного суспільства», у якому освіта, знання, інформація й комунікація становлять основу розвитку й благополуччя людської особистості. Саме тому з кожним роком медіа відіграють усе більшу роль у житті людей узагалі та в освітньому процесі різних освітніх закладів зокрема [5].

Зростання інтересу до проблем медіаосвіти стало передумовою створення та схвалення в 2010 році «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні», головною метою якої є розбудова ефективної системи медіаосвіти заради всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа. Згідно з цією «Концепцією» медіаосвіта є частиною освітнього процесу, спрямованою на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа [4].

Розглядаючи поняття «медіаосвіта», необхідно, насамперед, визначити сутність поняття «медіа» (від лат. «media» – засіб) та з'ясувати змістовні характеристики цієї дефініції: поняття «медіа» найчастіше вживається як аналог термінів ЗМК – засоби масової комунікації та ЗМІ – засоби масової інформації; терміни, що відбивають будь-яке явище або процес, пов'язаний з використанням медіа в системі сучасної освіти, будуть мати складник медіа (наприклад, медіаосвіта, медіакультура, медіакомпетентність тощо).

Медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [6].

Виокремлюється також поняття медіакомпетентність, під яким розуміється здатність аналізувати й оцінювати зміст мультимедіа, добирати, створювати та

передавати зміст медіа текстів різних форм та жанрів, мистецькі та освітні проекти, володіння навичками самопрезентації і, якщо потрібно, вміння критично оцінювати власну медіа-активність [4].

У сучасній «Енциклопедії освіти» зазначається, що медіаосвіта – це «технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, розповсюдження, сприйняття інформації та обміну її між суб'єктом (автором медіатексту) і об'єктом (масовою аудиторією), а саме: друк, фотографія, радіо, кінематограф, телебачення, відео, мультимедійні комп'ютерні системи, включаючи Інтернет» [3]. А основним завданням медіаосвіти, на думку С. Гончаренка, є підготовка нового покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприймання й розуміння різної інформації, усвідомлення наслідків її впливу на психіку [1].

Аналіз наукових джерел і поглядів науковців показав, що існує безліч класифікацій засобів медіаосвіти, проте нами було виокремлено найбільш доцільні засоби медіаосвіти для використання в роботі з дітьми дошкільного віку, а саме: за способом передачі інформації (телебачення, відео, радіо); дитяча преса (друковані видання «Малютко», «Пізнайко»); іконічні знаки (фотографії, малюнки); новітні технології (слайд-шоу, мультимедійні фотоальбоми, презентації, комп'ютерні ігри); мобільні технології, Інтернет-сайти для дітей, мультиплікація/анімація та ін. Проте, найпопулярнішими в дошкільників є телебачення, відео, DVD. Телевізор сприймається дітьми як найбільш доступний, щоденний засіб інформації та розваги, постає як інформатор про поточні події, як кінотеатр, як нянька, як вірний співрозмовник і порадник.

При використанні засобів медіаосвіти в роботі з дошкільниками, безумовно, треба враховувати характер дитячого сприймання, основними властивостями якого є: емпіричність, пов'язана з недостатністю особистісного досвіду та незасвоєнням критеріїв аналізу й оцінки поведінки, підвищена нецілеспрямована активність сприймання, зосередження основної уваги на дієвому початку в поведінці героя, результативність сприймання тощо. Крім того, сприйняття дітей дошкільного віку є емоційним і некритичним. Своє внутрішнє «Я» вони легко ототожнюють з «Я» - персонажем, тобто відбувається ідентифікація з образом [2, с. 142 – 157].

Зауважимо, що використання засобів медіаосвіти в процесі навчання і виховання дітей сприятиме активізації наочно-чуттєвого сприйняття, забезпеченню більш легкого й міцного засвоєння знань у їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості, істотно впливатиме на формування світогляду, стимулюватиме розвиток абстрактно-логічного мислення та значно скоротить час на навчання.

За допомогою дидактичних відеоматеріалів можна: представляти різноманітну інформацію, ілюструвати пояснення педагога або доповнювати його розповідь, виступати в якості основного джерела знань, розширювати кругозір в тій чи тій галузі знань; формувати уявлення про об'єкт вивчення, явища, події та ін.

Таким чином, використання засобів медіаосвіти в освітньому процесі закладів дошкільної освіти відкриває великі можливості для розвитку дитини, її інтелектуального і творчого потенціалу, здібностей, самостійного мислення; формує вміння орієнтуватися в сучасних інформаційних потоках, виховує компетентного медіаспоживача; підвищує рівень медіаграмотності.

Актуальним завданням системи вищої освіти стає підготовка нової формації медіаобізнаних педагогів, які зможуть орієнтуватися в некерованому та постійно зростаючому потоці інформації та інтегрувати медіатехнології в усі форми організації освітнього процесу ЗДО.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у характеристиці доцільних форм і методів використання засобів медіаосвіти в навчанні й вихованні дітей дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 206 с.
2. Заболоцька С. І. Вплив перегляду дошкільниками мультфільмів на їх моральну поведінку. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Том XII. Частина 3. К., 2010. С. 142–157.
3. Задорожна І.Т. Медіаосвіта / І.Т. Задорожна, Т.В. Кузнецова // Енциклопедія освіти / [гол. ред. В.Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 523 с.
4. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm – Назва з екрана.
5. Кравчишина О. О. Формування готовності майбутніх вихователів до використання засобів медіаосвіти у навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. кандидата пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / О. О. Кравчишина; ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». – Старобільськ, 2018. - 23 с.

6. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / В. Іванов., О. Волошенюк., Л. Кульчинська та ін. – 2-ге вид., стер. – К.: АУП, ЦВП, 2012. – 58 с.

The peculiarities of the use of media education in the educational process have been analyzed, the essence of the main definitions has been revealed in the article. The recent researches and publications concerning the substantiation of the importance and necessity of the introduction of media education in the educational process have been analyzed.

Key words: media education, media, media competence, media culture, mass media.

УДК 373.3.091.3

Лесишин А.О.
студентка I курсу ОС «магістр»,
напряму підготовки «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет
Кузьма-Качур М.І.
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМНА СИТУАЦІЯ ЯК УМОВА АКТИВІЗАЦІЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА

У статті розглядається роль проблемного навчання як засобу активізації розумової діяльності молодших школярів на уроках природознавства. Розкрито види та прийоми використання проблемних ситуацій на уроках природознавства.

Ключові слова: проблемна ситуація, розумова діяльність, проблемне навчання, урок природознавства.

Нині головним ресурсом розвитку країни стають сама людина, її освіченість і професійна компетентність, моральні і вольові якості. Тому важливим завданням шкільної освіти стає формування творчої особистості, її підготовка до продуктивної праці, переосмислення мети, основних завдань і принципів освіти. Знання, набуті у процесі репродуктивного навчання, яке ще й досі посідає значне місце у загальноосвітніх навчальних закладах, є малопродуктивними, оскільки швидко забуваються і не виконують істотної ролі



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>